

FEDERALISMI

Jan-Magnus Jansson

Federalismin uudet suuntaukset olivat Genèven kansainvälisessä kongressissa keskustelun teemana ryhmässä, jonka päärapportöörinä toimi professori Carl J. Friedrich. Federalismin ongelman ajankohtaisuus johtuu mm. siitä, että monet viime vuosikymmenien aikana syntyneistä uusista valtioista (esim. Intia, Nigeria, Malesia) ovat rakenteeltaan liittovaltioita. Myös kansainvälisellä tasolla federalistiset pyrkimykset ovat tulleet korostetusti esille. Tämä koskee niin hyvin Länsi-Euroopan yhteistyöelimiä kuin myös Länsi-Afrikan, Itä-Afrikan ja Lähi-Idän valtioiden yhteenliittymispyrkimyksiä. Federalismin leviäminen on luonut uusia yhteistyömuotoja ja uusia ongelmia: monet alikehittyneet maat ovat sen avulla pyrkineet lieventämään sisäisiä jännityksiään, mutta samalla niiden heikko poliittinen integraatio on vaikeuttanut liittovaltiojärjestelmän toimintaa. Kansainvälisellä tasolla taas integroitumispyrkimykset ovat alkumenestysten jälkeen kohdanneet vaikeuksia. Näiden uusien kokemusten rekisteröinti ja niiden vertailu klassillisen federalismin teoriaan ja käytäntöön tekevät mielekkääksi tämän kysymyksen esiintuomisen kansainvälisessä valtiotieteilijöiden kokouksessa.

Professori Friedrich käsitteli alustuksessaan federalismin ongelmaa laajalta näkökulmalta. (Hänen näkökohtansa ovat osittain tunnettuja sille, joka on perehtynyt hänen uuteen teokseensa 'Man and His Government'.) Friedrich korostaa, että federalismin ydin on siinä, että jotkin järjestäytyneet ryhmät haluavat tehokkaasti ajaa yhteisiä etujaan samalla kun ne haluavat säilyttää oman yksilöllisyytensä erällä muilla aloilla. Tähän tuskin sisältyy mitään tavanomaisesta federalismin teoriasta poikkeavaa. Kiinnostavampi on ehkä Friedrichin pyrkimys nähdä federalismi pikemminkin dynaamisena prosessina kuin staattisena poliittisena kaavana. Federalismi, tai paremmin sanoen 'federalisointi', yhteenliittymisprosessi, on jatkuva tapahtumasarja, johon alinomaan kytkeytyvät uudet piirteet ja uudet ongelmat. Esimerkkeinä mainittakoon taloudellinen ja sosialipoliittinen suunnittelu ja siihen liittyvät valtasuhteiden ja yhteistyömuotojen muutokset.

Friedrich viittaa ohimennen alustuksessaan siihen, että federalismi on ilmiö, joka ei rajoitu alueellisten yksikköjen yhteistyöhön, vaan että federalismista voidaan puhua myös muuntuyppisissä organisaatioissa. Etukäteen laaditut raportit eivät kuitenkaan yleensä koskeneet muita kuin sovinnaisen federalismin esimerkkejä: poikkeuksena mainittakoon Léo Moulinin alustus «Le fédéralisme dans l'organisation politique des ordres religieux». Rapporttien pääpaino oli, kongressin alkuperäisen ohjelman mukaisesti, kehitysmaiden ja hajoavien siirtomaavaltakuntien oloissa. Näiden maiden poliitti-

set järjestelmät ovat vahvassa käymistilassa, ja monet federalismiin viittaavat kaavat — varsinkin sellaiset, jotka siirtomaavallat ovat luoneet ennen vallan siirtämistä paikallisten kansallisten johtajien käsiin — ovat jääneet toteuttamatta. Amitai *Etzionin* selostus Länsi-Intian liitosta antaa esimerkin tämäntapaisesta haaksirikosta ja etsii sen syitä.

Kongressissa toimi samanaikaisesti kaksi muuta ryhmää, jotka tarkasti katsoen käsittelivät federalismin osaongelmia: toisen teemana oli valtion sisäinen regionalismi, toisen keskustelunaiheena olivat kansainväliset järjestöt. Kävi mielestäni ilmi, että looginen kokonaisuus ja teorian yhtenäisyys olisivat voittaneet siinä, että nämä kolme ryhmää olisivat toimineet yhdessä. Näin organisoituna keskustelu federalismista toi ennen kaikkea julki uutta ja sinänsä kiinnostavaa empiiristä aineistoa federalismin viimeaikaisesta kehityksestä.